

Ante Katalinić

EKUMENSKO ZNAČENJE ŠTOVANJA MARIJE U HRVATA

I

Kad izgovaramo riječ *ekumenizam*, onda mislimo na pokret ili gibanje kojemu je svrha obnoviti jedinstvo svih kršćana.¹ Na svakog kršćanina, bilo kojoj kršćanskoj Crkvi on pripadao, ako uistinu želi biti pravi sljedbenik Evandjelja, moraju djelovati one Kristove riječi:

»Ne molim samo za njih nego i za one koji će po njihovoj riječi vjerovati u me, da svi budu jedno. Kao što si ti, Oče, u meni, i ja u tebi, tako neka i oni u nama budu jedno, da svijet vjeruje da si me ti poslao! Ja sam im predao slavu koju si ti meni dao, da budu jedno kao što smo mi jedno — ja u njima, a ti u meni — da postanu potpuno jedno, da svijet upozna da si me ti poslao i da si njih ljubio kao što si mene ljubio« (Iv 17, 20—23).

Bilo je razdoblja u povijesti kršćanstva kad se toj Kristovoj želji za jedinstvom svih kršćana poklanjala slaba pozornost. Zato Drugi vatikanski sabor hoće da se s tom praksom prekine pa u Dekretu o ekumenizmu »Unitatis redintegratio« (Obnova jedinstva), piše:

»Jedan od glavnih ciljeva Svetog ekumenskog sabora vatikanskog II. jest promicati obnovu jedinstva među svim kršćanima« (UR 1).

Dekret o ekumenizmu nabraja razne djelatnosti i pothvate koji se poduzimaju u cilju promicanja kršćanskog jedinstva pa se, između ostalog, pohvalno izražava o činjenici što se katkada skupovi kršćana, pripadnika različitih Crkava ili Zajednica »u okviru dopuštenoga sastaju na jednodušnu molitvu« (UR 4).

¹ Drugi vatic. sab., Dekret o ekumenizmu »Unitatis redintegratio« (obnova jedinstva), br. 1.

To zajedničko sastajanje na molitvu katolika s pripadnicima drugih kršćanskih Crkava, što Drugi vatikanski sabor preporučuje, odvija se odavna, od starih vremena kao i danas, u mnogim hrvatskim marijanskim prošteništima. O tome baš u ovom članku i želimo pisati.

Drugi vatikanski sabor vrlo dobro zna da istočni kršćani veoma štuju Mariju pa u dogmatskoj konstituciji »Lumen gentium« (Svjetlo naroda), u 8. poglavlju, koje radi o Mariji, piše:

»Ovom svetom Saboru velika je radost i utjeha da i među odijeljenom braćom ima onih koji iskazuju čast Majci Gospodina i Spasitelja, osobito kod Istočnjaka koji se žarkim oduševljenjem i pobožnim srcem natječu u štovanju Bogorodice vazda Djevice« (LG 69).

Mi ne samo da znamo za činjenicu da istočni kršćani veoma štuju Mariju, nego to redovito i gledamo vlastitim očima u mnogim našim marijanskim prošteništima.

Majka je oduvijek bila simbol ljubavi, mira i jedinstva među svojom djecom. Oci Drugog vatikanskog koncila imaju to na umu, s tim računaju, pa kad se radi o rastavljenoj kršćanskoj djeci, i o razjedinjenim ljudskim zajednicama uopće, primjenjuju na Mariju istinu o majci kao principu jedinstva:

»Neka svi kršćani upravljaju vruće molitve Majci Božjoj i Majci ljudi, da ona koja je svojim molitvama pomagala Crkvu u početku, i sada na nebu uzvišena nad sve blažene i anđele, u zajednici sa svima svetima, posreduje kod svog Sina, dok se sve obitelji naroda, bilo one koje nose kršćansko ime, bilo one koje još ne znaju za svoga Spasitelja, sretno ne sjedine u miru i slozi u jedan Božji narod, na slavu presvetog i nerazdijeljenog Trojstva« (LG, ib).

I tu koncilsku sugestiju, da u Marijino posredovanje treba staviti nadu da će doći do jedinstva kršćana, mi neprestano provjeravamo i utvrđujemo njezinu opravdanost u našim marijanskim prošteništima. Neće Gospa dopustiti da zauvijek budu rastavljeni oni koji, premda pripadaju različitim Crkvama, ipak se pred njezinim slikama zajednički mole, pjevaju, zavjetuju se, zajednički se njoj zahvaljuju na primljenim milostima, zajednički pale njoj na čast žiške i svijeće. Naša Gospina svetišta veoma mnogo znače za moderna ekumenska gibanja, jer ono što se tek traži i preporučuje², kod nas se u tim svetištima na posve prikladan način već davno ostvaruje. Te pojave, da rastavljena braća zajednički štuju zajedničku Majku, značile bi za ekumenska gibanja još mnogo više, bile bi tim ekumenskim gibanjima veoma solidan oslonac, kad bismo ih znali bolje uočiti, usmjeriti, prigrliti. O čemu

² Osim već citiranog Dekreta o ekumenizmu, usporedi: PAPA PAVAO VI., *Marialis cultus*, 1974. god., br. 32. i 33. Hrv. prijevod: KS, Zagreb 1975.

učenj teolozi ponosno raspravljaju, jednostavna i priprosta Marijina djeca već ostvaruju: prijateljstvo, zbližavanje, usmjerenje prema jedinstvu. I to u najuzvišenijem i najuspješnijem obliku, u obliku molitve. Čovjeku iz naših strana zatitra kojiput podsmjeh na usnama dok čita kod nekih stranih glasovitih teologa misao kako je katoličkom štovanju Marije manjkala ekumenska dimenzija. Ali kad tu misao izrekne netko iz naših krajeva, onda stvar doista postaje žalosnom zbog tako slabog poznavanja domaćeg terena.

Ovdje nam se pruža prigoda da odemo još jedan korak dalje. Koncil nam preporučuje ekumensku ideju, to jest promicanje obnove jedinstva među svim kršćanima. Ali koncil se tu nije zaustavio. Izdao je takozvanu Deklaraciju o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama »Nostra aetate« (U naše vrijeme). Tamo čitamo:

»Na osnovi svoje zadaće da promiče jedinstvo i ljubav među ljudima a također i među narodima, ona (Crkva) prije svega svraća svoju pozornost na ono što je ljudima zajedničko i što ih vodi do međusobnog zajedništva« (NA 1).

»Ona (Crkva) stoga bodri svoje sinove da razborito i s ljubavlju putem razgovora i suradnje sa sljedbenicima ostalih religija, svjedočeći kršćansku vjeru i život, priznaju (što u tim religijama ima istinita i sveta), čuvaju i promiču ta duhovna i moralna dobra kao i te socijalno-kulturne vrednote« (NA 2).

Onda ova koncilska deklaracija s velikim poštovanjem govori o muslimanima, koji se klanjaju jedinome Bogu, pa nastavlja:

»Oni Isusa, istina, ne priznaju Bogom, ali ga ipak časte kao proroka, a također i njegovu djevičansku majku Mariju. Nju ponekad i pobožno zazivaju« (NA 3).

Iznijevši te misli, koncil poziva na prijateljstvo i međusobno razumijevanje s muslimanima, na zajednički rad za zajednička dobra.

Međutim, u nekim našim hrvatskim marijanskim svetištima ostvaruje se i mnogo više od toga. Tamo dolaze pobožni muslimani da zajednički časte zajedničku Zagovornicu, da je zazivaju, da traže od nje pomoć u životnim nevoljama.

Kako smo vidjeli, u 8. poglavlju dogmatske konstitucije »Lumen gentium« (br. 69), koncil nas poziva na molitvu »Majci Božjoj i Majci ljudi«, da bi ona posredovala kod svog Sina, da bi se sve obitelji naroda, pa i one koje još ne znaju za svog Spasitelja, sretno sjedinile u miru i slozi u jedan Božji narod.

Kad koncil, dakle, želi mir, jedinstvo, slogu među narodima uopće, onda to jednako stavlja pod Marijinu zaštitu, kao i slogu i jedinstvo među kršćanima. Marija je zajednička Majka svih ljudi, od nje se nadamo procvatu općeg zajedništva. Da je ta nada s pravom postavljena u Mariju, dokazuju nam naša marijanska prošteništa, svetišta. U nekoliko tih svetišta dolaze pobožni muslimani da skupa s kršćanima iskažu počast Isusovoj Majci.

Okrenimo se k činjenicama!

Najiscrpniji izvor za upoznavanje hrvatskih marijinskih svetišta svakako je knjiga »Hrvati i Marija«, od franjevca dra Ante Crnice.³ Podaci o hrvatskim marijanskim svetištima potkrijepljeni su u toj knjizi obilnom literaturom.

Crnica nabraja i opisuje oko 230 hrvatskih marijanskih svetišta. Svake posvećuje prosječno oko tridesetpet redaka i nekoliko redaka literature. Zbog te kratkoće, kad želi iznijeti činjenicu da dotično svetište posjećuju i nekatolici, onda to spomene samo u jednoj rečenici, bez potpunijeg opisivanja.

Budući da Crnica nije imao nakane da s tog stajališta opisuje hrvatska marijanska svetišta, on se tih posjeta nekatolika dotakne samo onda kad ga na to uputi literatura i razni izvještaji. Tako se dogodilo da, opisujući mnoga svetišta za koja sigurno znamo da ih posjećuju i nekatolici, Crnica te činjenice i ne spominje. Marijanska svetišta koja su nastala u najnovije vrijeme, u Crničinoj knjizi nećemo naći, a baš neka od njih mnogo posjećuju nekatolici. Na primjer, u dane glavnog proštenja svetište Gospe od suza u Pleternici posjećuju i pravoslavci iz obližnjih sela.

Evo nekih podataka iz knjige »Hrvati i Marija« od A. Crnice:

Na str. 63., opisujući svetište Gospe od Hrasta u Vukovaru, kaže: »Narod k njoj (Gospinoj slici) rado hodočasti, pa i nekatolici (pravoslavci).« (Napomene u zagradama od A. K.)

Na str. 71. govori o svetištu Gospe od Utjehe u Otoku na Dobri, pa piše: »Svetište je daleko poznato i posjećivano ne samo od katolika jednoga i drugoga obreda, nego i od nekatolika (pravoslavci).«

Na str. 93—94. nalazimo opis svetišta Gospe od Zečeva u Ninu. Opis se završava riječima: »K dragoj Gospi dolaze na zavjet ne samo katolici, nego i nekatolici (pravoslavci).«

Na str. 112—113.: Gospa Čatrnjska, Promina—Lukar (Kod Knina). »Glavna svečanost je na Malu Gospu, kad Gospi Čatrnjskoj dođe sva Promina i susjedna mjesta, pa i nekatolici (pravoslavci).«

Na str. 113.: Gospa od Zdravlja, Split. »Glavna svečanost drži se na blagdan Gospe od Zdravlja, 21. studenog, kad se oko Gospe od Zdravlja okupljaju ne samo Splitsani, nego i drugi, pa i nekatolici iz dalekih krajeva.«

Na str. 146—147.: Gospa od Orašca, Orašac (kod Dubrovnika): »Glavna svečanost drži se 2. srpnja kad se u tom malom selu skupi po više hiljada ljudi, ne samo katolika, nego i nekatolika (pravosl.), koji tom prigodom traže blagoslov od katoličkog svećenika.«

Na str. 157—158.: Gospa od Škrpjela, Perast (Boka kotorska). »Jedinstven je prizor, kad svetu sliku prenose u okićenim brodicama iz nje-

³ Dr o. ANTE CRNICA, *Hrvati i Marija*, Zagreb 1953. (ciklortil).

zina svetišta u župsku crkvu u Perastu i natrag. Toj svečanosti sudjeluju i nekatolici (pravosl.).«

Na str. 162.: Gospa od Kondžila, Komušina (Teslić, Bosna). »Do Gospe od Kondžila, koja obiluje zavjetnim darovima, mnogi hodočaste bosni, a ima ih koji se zavjetuju, da će pred njezin blagdan postiti 7 ili 15 dana. To čine ne samo katolici, nego i pravoslavni i muslimani. Majka Božja svima pomaže.«⁴

Na str. 175.: Gospa Letnička, Letnica, Kosovo (sjeverno od Skoplja). »Glavna svečanost drži se na Veliku Gospu, kad se oko Gospe Letničke okupljaju ne samo katolici, nego i pravoslavni, muslimani i cigani (Romi), i svi joj iskazuju neobično štovanje.«

Str. 170.: Sv. Vodica ili Bunarić, Subotica. »Na području župe Aleksandar-Šandor, Subotica II, od nezapamćenih vremena održava se pobožnost na čast Majke Božje kraj izvora žive vode, koja se, po zagovoru Majke Božje, smatra ljekovitom vodom i zove se Sv. Vodica ili Bunarić. . . . Nedaleko te katoličke Sv. Vodice i pravoslavni imadu svoju Vodicu ili Bunarić.«

III

Nanizati ćemo još nekoliko svjedočanstava koja nam iznose više konkretnih podataka o tome kako razni nekatolici skupa s nama štiju Majku Božju u našim hrvatskim katoličkim marijanskim prošteništim.

O sudjelovanju pravoslavaca u štovanju Gospe Čatrnjske izvještuje Mirko Validžić (Čelkanović), naš poznati književnik. Svetište Gospe Čatrnjske nalazi se u selu Lukar, u župi Promina, nedaleko Knina. Mirko Validžić je sam rodom iz te župe, a tamo je par godina bio i župnik, pa mu je vrlo dobro poznato sve što se tiče štovanja Gospe Čatrnjske.

U Validžićevoj knjižici pjesama »Oj, Promino« čitamo i ove riječi upućene Gospi Čatrnjskoj:

Na proštenje k tebi idu
i brojne ti dare nose,
katolici, pravoslavni
tebe mole, tebe prose.⁵

⁴ Nakon ovih riječi, koje smo citirali, Crnica odmah nastavlja: »Vrhbosna (časopis) je god. 1891. zabilježila kako je te godine pred blagdan Velike Gospe došao na konju k Majci Božjoj neki musliman, sakat na obje noge. Zamolio je župnika da mu dopusti da puza oko Gospina oltara. Ovaj mu je to dopustio. Tri puta puzajući obišao je oltar, ljubio Propelo kao što su to činili katolici, i napio se blagoslovljene vode. Nakon toga otišao je u selo, da prenoći. Sutradan na Veliku Gospu nije mu trebao konj, nego je potpuno zdrav došao k župniku i rekao mu: 'Mene je Tvoja Gospa ozdravila, eto joj 1 forint lemozine, a da sam bogat, dao bih joj 100 forinti, kad me je ozdravila'. — Muslimanska djevojka, keći Avde Kapića iz Turske Kamenice ozdravila je od bolesti očiju, nakon što je tri puta otrla oči kadifom, što je prostrta po Gospinoj slici na Veliku Gospu na Kondžilu.«

⁵ MIRKO VALIDŽIĆ, *Oj, Promino*, Zagreb 1965, str. 26.

Isti autor Validžić (Čelkanović) u časopisu »Služba Božja« piše:

»Od najstarijih dana hodočastili su Gospi Čatrnjskoj ne samo Prominci, već i pravoslavni i katolici iz kninske krajine, a također i iz susjednog dijela drniške župe. U granuće sunca već su pravoslavci u Lukaru, nose iskrene darove Čatrnjskoj Gospi zbog isprošene dobre ljetine, prisustvuju katoličkoj liturgiji i sa svojom braćom dijele veselje dana. Anticipirani ekumenizam!... Donose se darovi svake godine na Malu Gospu bilo od pravoslavaca bilo katolika.

...Pothvat župnika fra Tomislava Duke da se štovanje Gospe Čatrnjske, stoljećima ukorijenjeno u dušama Prominaca, pravoslavnih i katolika kninske, a dijelom i drniške krajine, još više učvrsti i raširi, da se dvori dobre Majke što više poljepšaju, zaslužuje svaku pohvalu i potporanj.«⁶

Piscu ovog članka poslao je Preč. Validžić pismeni izvještaj o sudjelovanju pravoslavaca u čašćenju Gospe Čatrnjske:

»Pravoslavci su prvi, najraniji hodočasnici Gospi Čatrnjskoj (oni kažu: Gospi Lukarki), u granuću sunca. Oni dolaze iz Knina, Kninskog Polja, Golubića, Orlića, Polače, Vrbnika, Biskupije, Kosova, Uzolja i drugih mjesta. Darivaju žita (uglavnom pšenice). I preko 1.000 kg. Donose i katolici, ali manje.

Pravoslavni obilaze oko slike Gospe Čatrnjske s katolicima, također oko crkve. Neki se od njih vraćaju kući nakon obavljena zavjeta, a neki ostaju na misi. Poznaju se ne samo po nošnji, nego i po čestom križanju. Dok katolici obilaze oko Gospine slike i klečećke i hodajući, pravoslavci samo hodajući.

U propovijedi se neizostavno spomenu pravoslavci, koji zajedno s katolicima štuju Gospu Čatrnjsku. A na kraju mise misnik se posebno zahvali i njima.«⁷

Pavao Butorac (poslije kotorski, pa dubrovački biskup), u brošuri »Gospa od Škrpjela«⁸, opisujući proslavu Velike Gospe u tom svetištu, kaže:

»Crkva je za silno mnoštvo pretijesna... Tu su majke s bolesnom djecom, čekajući da obiđu žrtvenik. Tu hromi i sakati, gospeđe i siromasi. Tu se svatko uvjerava, kako je Marija majka svih kršćana. Tu su uz katolike i sljedbenici istočnog obreda (pravosl.) u velikom broju, da prinose prošnje i darove.«

Butorac citira razne izjave koje se nalaze u knjizi posjetilaca, pa nastavlja:

»Uz gdje koji potpis ima i kratkih molitava i uzvišenih refleksija, što ih posjetioci zabilježiše. Mjestimice su upravo ganutljive. I od samih pravoslavaca.«⁹

* M. V. CELKANOVIC (MIRKO VALIDŽIĆ), »Gospa Čatrnjska u Promini«, u *Služba Božja*, Makarska 1969, br. 3, str. 205-210.

¹ Validžićev pismeni izvještaj, iz kojega ovo citiramo, nalazi se kod autora ovog članka.

⁸ PAVAO BUTORAC, *Gospa od Škrpjela*, Kotor 1928, str. 32.

⁹ Isto, str. 107.

Iznijet ćemo ovdje jedno svjedočanstvo s obzirom na muslimane.

Na prvom hrvatskom mariološkom kongresu, koji je održan u Splitu, u rujnu 1976., govorio je prof. Marko Oršolić, franjevac, o štovanju Marije kod bosanskohercegovačkih muslimana. Između ostalog rekao je:

»Na temelju ankete koju sam proveo, ustanovio sam da još uvijek prilično muslimana pohađa Marijine crkve, a poneki izričito tvrde da je to iz želje da joj se iskaže poštovanje. Oni vjeruju u njezin šefaat (zagovor), ali ne znaju nikakvu pjesmicu ili molitvicu njoj posvećenu. Mnoge muslimanke smatraju grijehom raditi na njezin blagdan, a veoma često tom prigodom ostavljaju poklon crkvi i plaćaju misne stipendije. Jedan ugledni muslimanski teolog mi je izričito tvrdio da je sigurno čuo da su muslimani iz Bosanske krajine hodočastili čak i u Lurd. Ipak ove pojave ni izbliza nisu tako česte kao što su nekad bile.«¹⁰

IV

Posvetit ćemo malo veću pozornost svetištu Gospe Letničke, u skopskoj biskupiji, jer se tu duh općeljudskog i međuvjerskog zajedništva, pod zaštitom zajedničke Majke, razmahao u punoj mjeri.

U »Glasu koncila«, broj 17/1974, nalazi se članak Mije Gabrića o proslavi blagdana Velike Gospe u Letnici.¹¹ Evo nekoliko izvadaka iz te reportaže:

»... Brojni automobili nose registracijske tablice Italije, Francuske, Njemačke, Austrije i svih naših gradova od Ljubljane do Ohrida, od Subotice do mora. Sve su to vjernici, ali tu se vjernici ne dijele po religijama ni nacijama. Uz katolike mnoštvo pravoslavnih, a više od polovice mnoštva čine vjerni muslimani. Među muslimanima najviše Roma, koje smo prije zvali Ciganima...

Letnica i Janjevo jedine su hrvatske župe u skopskoj biskupiji. To su zacijelo potomci Hrvata, rudarskih majstora koji su dolazili u rudnike srpskih kraljeva...

Zahvaljujući tom kipu (Gospe Letničke), koji se ničega nije bojao, a pred kojim je svako zlo strepilo, šačica katolika mogla je u onom kraju ostati na okupu, iako odvojena od cijeloga katoličkog svijeta.

...Ovdje je Romki bezbroj i svaka ima svoj zavjet... Sukrija Rama iz Podujeva, simpatična i blaga mlada Romka, četiri godine nije mogla začeti. Došla je u Letnicu i nakon toga dobila dvije kćeri. A sad je došla jer želi sina... Donijela je Gospi na dar ovcu, dva metra platna i četiri marame...

Jednoj Romki po zagovoru Majke ozdravilo bolesno dijete, a ima

¹⁰ MARKO ORŠOLIĆ, »Štovanje Marije kod bosanskohercegovačkih muslimana«, u zborniku *Bogorodica u hrvatskom narodu*, gdje su skupljeni radovi Prvog hrvatskog mariološkog kongresa, u Splitu, 9. i 10. rujna 1976. Zbornik je izašao u Zagrebu 1978, priredio Adalbert Rebić.

¹¹ MIJO GABRIĆ, »Izvor života... Velika Gospa u Letnici«, u *Glas koncila*, br. 17, 25. kolovoza 1974, str. 8. i 9.

ih sedmero. I svaka želi još djece. U Letnici to mole i druge hodočasnice. Gospa Crnagorska milostiva je prema nerotkinjama.

... Glavnu misu u 11 sati predvodi skopski biskup dr. Joakim Herbut... Pjevaju Janjevci. Tridesetak albanskih i hrvatskih svećenika ispovijedaju cijelo jutro. Biskup propovijeda o neobičnom ekumenizmu gdje Majka sve u jedno spaja. Zatim svečana procesija s čudotvornim kipom. Gospu su morali okružiti snažnim »tjelohraniteljima« da je u svom zanosu ne raznesu hodočasničke ruke...

U četiri poslije podne u crkvi poseban prijem za Rome (inače muslimane)... Biskup je pred oltarom dočekivao jednog po jednog Roma, slušao njihove sudbine, zahvale, molitve... «

Godine 1976. Mijo Gabrić opet prisustvuje proslavi Velike Gospe u Letnici.¹² U njegovu članku između ostalog čitamo i ovo:

»Čudotvorni kip Gospe Letničke okuplja oko sebe katolike, pravoslavne i muslimane, i nitko ne smatra sebe boljim vjernikom od ostalih, ondje su svi braća, djeca zajedničke Majke.«

Godinu dana kasnije, 1977. opet prigodom blagdana Velike Gospe, nalazimo u »Glasu koncila« kratki izvještaj iz Letnice.¹³ Piše Živko Kustić. Iz članka vadimo ovaj stavak:

»Ove godine uoči Velike Gospe i na sam blagdan bilo je oko 6.000 hodočasnika, što je za taj od katoličke glavnine udaljeni dio naše države značajan broj. S katolicima zajedno slave Gospu i pravoslavna braća i muslimani, a posebno Romi.«

I pisac ovih redaka bio je u Letnici nekoliko dana, prigodom blagdana Velike Gospe, god. 1962.

U Letnicu me pozvao tadašnji skopski biskup dr. Smiljan Čekada da propovijedam. Par dana duhovne obnove kao priprema za blagdan Velike Gospe i svečana proslava samoga blagdana. Veleč. D. propovijedao je na albanskom, ja na hrvatskom jeziku. Bilo je oko 5 tisuća hodočasnika: katolika, pravoslavni, muslimana. Muslimani uglavnom Romi. Muslimani su bili oduševljeni Gospinim likom, koja u naručju drži djetesce Isusa. Zvali su je jednostavnim ali predivnim imenom: Majka. I nikako drukčije. Valjda zbog toga što nosi djetesce u rukama. Nisam čuo da bi rekli Majka Božja, to je za muslimane pomalo neshvatljivo. Jednom sam se uspinjao k crkvi, išao sam propovijedati. Istim puteljkom penjala se prilično mlada majka. Uza nju troje njezine sitne dječice, a četvrto, novorođenče, nosila je u naručju.

— Jesu li zdrava djeca? — zapitao sam.

— Jesu, jesu, Majka ih čuva — spremno je odgovorila sva radosna i pokazala prstom prema crkvi. Bila je muslimanka.

¹² MIJO GABRIĆ; »Letnica«, u *Glas koncila*, br. 18, 5. rujna 1976, str. 10-11.

¹³ ŽIVKO KUSTIĆ, »Letnica postaje ljetna škola«, u *Glas koncila*, br. 17, 28. kolovoza 1977. str. 11.

Biskup Čekada ispričovijedio mi je ovaj događaj. Pred nekoliko godina, na Veliku Gospu, tu u Letnici, došla mi je jedna siromašna muslimanka. Plakala je. U braku je već deset godina. Ne može imati djece. Išla je liječnicima, ali nikakve koristi. Muž bijesan. Hoće da je otjera. — A kamo ću ja sirota? — govorila je plačući. — Braća neće ni da čuju da bih došla natrag u očinsku kuću. Ne ostaje mi ništa drugo nego da se ubijem . . . Moli se, moli se za me Majci, da mi dade da imam dijete. Ako mi dade, ja obećajem. . . i izrekla je pred biskupom svoj zavjet. — Klečala je uz pričesnu klupu, u redu s drugima, — nastavio je biskup. — Kao i nad drugima, i nad njom sam molio. Prošla je godina dana od tog događaja. Blagdan Velike Gospe. Ja u Letnici. Kad eto k meni one siromašne i očajne bivše nerotkinje. Sva presretna, držeći novorođenče u rukama, govorila mi je kroz suze: — Majka me uslišila, Majka mi darovala dijete, hvala joj, hvala. Hvala i tebi što si molio. Došla sam izvršiti obećanje.

Razgovarao sam s predstojnicom časih sestara koje u Letnici imaju svoj samostan. Pitao sam:

— Časna sestro, ima li ovdje u Gospinu svetištu čudesnih uslišanja?

— Ima, velečasni, pravih čudesnih uslišanja. Ja sam ovdje već dva deset godina, pa mi je poznato. A ta uslišanja dobivaju najviše muslimani, manje pravoslavni, najmanje naši katolici.

Sve sam odmah razumio. Događa se to u Katoličkoj crkvi, Bog hoće da potvrdi njezinu autentičnost. Ali milosti najviše dobivaju oni koji u svojoj jednostavnosti najviše vjeruju da će dobiti što mole.

Otputovao sam iz Letnice u Kosovsku Mitrovicu. Jedan katolik u Mitrovici upozorio me da postoji u blizini pravoslavni manastir Sokolica. U crkvi tog manastira štuje se od davnine prastari katolički Gospin kip. Poznato je da pravoslavci u crkvama i inače štuju samo slike, ikone, ne kipove. Otišao sam u Sokolicu vidjeti, posjetiti Gospin kip. U manastiru, usred muslimanskih albanskih sela, žive u siromaštvu i teškom fizičkom radu kaluđerice. Život su posvetile molitvi i radu. Iguanija me primila veoma srdačno. Tumačila mi je. Tu su u srednjem vijeku bila jaka katolička rudarska naselja. Turci su stanovništvo rastjerali, crkve porušili. Pravoslavni su preuzeli ovaj kip i štuju ga s najvećom odanošću sve do danas.

U Kosovskoj Mitrovici ostao sam mjesec i pol dana. Zamjenjivao sam župnika. Katolika je bilo veoma malo. S njima sam se susretao uglavnom u nedjelju, kad bi došli k misi. A u utorak, dan posvećen sv. Anti, bio sam gotovo čitav dan u crkvi. Dolazili su pravoslavni i muslimani, tražili su da se nad njima molim, uzimali blagoslovljene vode, molili se pred kipom sv. Ante i pred Gospinim kipom, tražili od mene razne savjete. Župnik se inače u priličnoj mjeri uzdržavao upravo njihovim nagradama. Jednostavni, priprosti ljudi, puni žive vjere. Praktički, neke ograde između raznih vjera, nisu se ni zapažale. Svi su se jedno-dušno molili Bogu, Raspetom, dobroj Majci, sv. Anti. Jedina razlika zapažala se u tome što su katolici dolazili u crkvu u nedjelju, a pravoslavni i muslimani većinom u utorak. A ni tu barijeru nitko nije svjesno postavio. Jednostavno, pokazalo se da je tako najzgodnije. Zapažala se

i mala razlika u nazivanju. Katolici bi rekli Gospa ili Majka Božja, pravoslavci presveta Bogorodica, muslimani Majka. Zvonar crkve bio je musliman.

V

»Da svi budu jedno« — ta Kristova molitva mora biti i naša molitva. Mora za nas biti neprestani poticaj da učinimo sve što je u našoj moći, kako bi se ta Kristova želja što prije ostvarila. Pogotovo stoga, što nas Crkva danas, potaknuta Duhom Svetim, preko Koncila, a također preko redovitog crkvenog Učiteljstva, žarko poziva da sudjelujemo u ekumenskom gibanju.

Sudjelujući u ekumenskom radu, moramo uvijek sačuvati zdravi realizam. Moramo biti svjesni da je gotovo nemoguće ostvariti jedinstvo rastavljenih kršćanskih Crkava. Svladati mnoštvo nagomilanih predrasuda, optužbi, nesporazuma i mržnje, ne samo da je gotovo nemoguće, nego, točnije rečeno, potpuno je nemoguće. Mislimo: nemoguće je postići to jedinstvo ljudskim, naravnim sredstvima. Evo nas u srži problema: što je ljudima nemoguće, Bogu je moguće. »Bogu nije ništa nemoguće« (Lk 1, 37) — rekao je anđeo Mariji na dan Blagovijesti. Kako možemo Boga skloniti da kršćanskim Crkvama udijeli mir, ljubav, jedinstvo? Molitvom! »Molite i dat će vam se; tražite i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se. Jer svaki koji moli, prima; i koji traži nalazi; i koji kuca otvara mu se« (Lk 11, 9-10). S tog stajališta moramo gledati i na ekumensku ideju. Tako gledati znači zauzeti zdravi nadnaravno-realistički stav. U takvom stavu prema ekumenizmu nema ništa što bi bilo naivno. A baš taj molitveni stav ostvaruje se u mnogim hrvatskim marijanskim svetištima, prošteništima. I to pod Marijinom zaštitom; a to je opet nova garancija uspješnosti molitve. Majka svih ljudi, Marija, ne može s indiferentnošću gledati kako se njoj zajednički mole njezina razjedinjena djeca. Nije to, doduše, molitva upravljena direktno za obnovu jedinstva kršćana (to, uostalom, u mnogočemu ovisi o svećenima koji vode pobožnosti). Niti je to uvijek, u najstrožem smislu, baš zajednička molitva. Ali, opet, nije ni molitva koja bi bila povezana samo i jedino zajedničkim prostorom i vremenom. Ne. U premnogo slučajeva, u našim marijanskim svetištima, i katolici i pravoslavni, pa i muslimani, upravo zajednički, ispremiješani, obilaze oko Gospina lika, zajednički vapiju za pomoć, uzdišu, zajednički se mole, izvršavaju zavjete, prinose darove.

Zajedničko slavljenje Majke Božje, zajedničko traženje njezine zaštite, ukratko rečeno: zajednička molitva — to je najvažniji i najvredniji ekumenski element, jer nas opetovano uvodi u najvažniju stvarnost, u onu nadnaravnu. Element sav prožet nadnaravnim.

Skupna molitva zajedničkoj Majci, u njezinim svetištima, najbolji je i najuspješniji put prema kršćanskom jedinstvu. Uostalom, to nije samo put prema jedinstvu, nego u dobroj mjeri već ostvareno jedinstvo.

Ako uzmemo u obzir sve činjenice koje smo nanizali, ako se potrudimo da ih podravnemo malo dubljoj refleksivnoj analizi, onda nam neće biti teško uočiti ekumensku važnost štovanja Marije u našim hrvatskim marijanskim prošteništima.

Literatura

- PAVAO BUTORAC: *Gospa od Skrpjela*, Kotor 1928.
- A. CRNICA: *Hrvati i Marija*, Zagreb 1953.
- M. V. CELKANOVIC (Validžić): »Gospa Catrnjska u Promini«, *Služba Božja*, Makarska 1969, br. 3.
- MIJO GABRIĆ: »Izvor života . . . Velika Gospa u Letnici«, u *Glas koncila*, br. 17, 1974.
- MIJO GABRIĆ: »Letnica«, u *Glas koncila*, br. 18, 1976.
- A. KATALINIĆ: »Dinamičko-ritmički uspon hrvatskog marijanskog kulta«, u *Crkva u svijetu*, br. 3, Split 1976. Isti članak u zborniku: *Bogorodica u hrv. narodu*, Zagreb 1978.
- A. KATALINIĆ: »Dinamička suvremenost Marijina lika«, u *Ohnovljeni život*, br. 2, 1973.
- Z. KUSTIĆ: »Letnica postaje ljetna škola«, u *Glas koncila*, br. 17, 1977.
- R. LAURENTIN: *Court traité sur la Vierge Marie*, Paris 1968.
- R. LAURENTIN: *La question mariale*, Paris 1963.
- R. LAURENTIN: *La Vierge au Concile*, Paris 1965.
- M. ORSOLIĆ: »Štovanje Bogorodice kod bosanskohercegovačkih muslimana«, u zborniku *Bogorodica u hrv. narodu*, Zagreb 1978.
- PAPA PAVAO VI: *Marialis cultus*. Latin. i hrv. tekst. Izdanje KS, Zagreb 1975.
- N. PAVIČIĆ: *Kroz Gospinu Hrvatsku*, Zagreb 1943.
- PHILIPS: *L'Eglise et son mystère au deuxième Concile du Vatican*, Paris 1967-1968.
- G. POZO: *Mariologia*, Romae 1970.
- M. VALIDŽIĆ: *Oj, Promino*, Zagreb 1965.
-: *Dokumenti II. vatik. konc.* Izd. KS, Zagreb 1970.
-: *Bogorodica u hrvatskom narodu*. Zbornik radova Prvog hrv. mariol. kongr. u Splitu, 1976. Priredio A. Rebić. Zagreb 1978.
-: *De Mariologia et Oecumenismo* (zbornik), Romae 1962.
-: *La costituzione dogmatica sulla Chiesa. Testo lat., traduz. ital.* Comento. Torino 1967..